ACKNOWLEDGEMENT

We sincerely express our gratitude to **“Teerthdham Manglayatan”** from where we have sourced **“Badhte Charan SecondStandard”**.

“Teerthdham Manglayatan” have taken due care, However, if you find any error, for which we request all the reader to kindly inform us at info@vitragvani.com or to Info@Manglayatan.com **“Teerthdham Manglayatan”**

આપણા જીવનશિલ્પી
ધર્મપિતા પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી
કાનજીસ્વામીના
કરકમળોમાં સવિનય સમર્પિત.

અમે છીએ આપના
નાના નાના જ્ઞાયક

જિનવાણીમાતાની સ્તુતિ

ઇતની શક્તિ હમેં દેના માતા, મન કા વિશ્વાસ કમજોર હો ના,
હમ ચલેં મોક્ષ-મારગ મેં હમસે, ભૂલકર ભી કોઈ ભૂલ હો ના.

દૂર અજ્ઞાન કે હોં અંધેરે, તૂ હમેં જ્ઞાન કી રોશની દે,
હર બુરાઈ સે બચતે રહેં હમ, હમકો ઐસી તૂ મોક્ષપુરી દે.

બૈર હો ન કિસી કા કિસી સે, ભાવના મન મેં બદલે કી હો ના,
હમ ચલેં મોક્ષ-મારગ મેં હમસે, ભૂલકર ભી કોઈ ભૂલ હો ના. (૧)

હમ ન સોંચે હમેં ક્યા મિલા હૈ, યે સોચેં કિયા ક્યા હમને અર્પણ,
ફૂલ સમતા કે બાંટે સભી કો, હો જીવન સભી કા મધુબન.

અપની સમતા કા જલ તૂ બહા દે, પાવન કર દે હરેક મન કા કોના,
ઇતની શક્તિ હમેં દેના માતા, મન કા વિશ્વાસ કમજોર હો ના. (૨)

3

દ્રવ્ય

જીવ

દ્રવ્ય છ હોય છે.

જેમાં ચેતનાગુણ હોય અર્થાત્ જે જાણે-દેખે છે તે જીવદ્રવ્ય છે.

જેમાં સ્પર્શ, રસ, ગંધ અને વર્ણ હોય તેને પુદ્ગલદ્રવ્ય કહે છે.

પુદ્ગલ

૪

ધર્મ

સ્વયં ગતિરૂપ પરિણત જીવ અને પુદ્‌ગલોને ગમન કરતી વખતે જે નિમિત્ત (ઉદાસીનપણે હાજર) હોય તેને ધર્મદ્રવ્ય કહે છે.
જેમકે – માછલીને (તરવામાં) ગમન કરવામાં પાણી.

સ્વયં ગતિપૂર્વક સ્થિતિ પરિણામને પ્રાપ્ત થયેલા જીવ અને પુદ્‌ગલને સ્થિર થતી વખતે જે નિમિત્ત (ઉદાસીનપણે હાજર) હોય તેને અધર્મદ્રવ્ય કહે છે.
જેમકે સ્થિર થવા ઇચ્છનાર મુસાફરને માટે ઝાડનો છાંયો.

અધર્મ

૫

આકાશ

જે જીવાદિક બધા દ્રવ્યોને રહેવા માટે સ્થાન દેવામાં નિમિત્ત (ઉદાસીનપણે હાજર) હોય તેને આકાશદ્રવ્ય કહે છે.

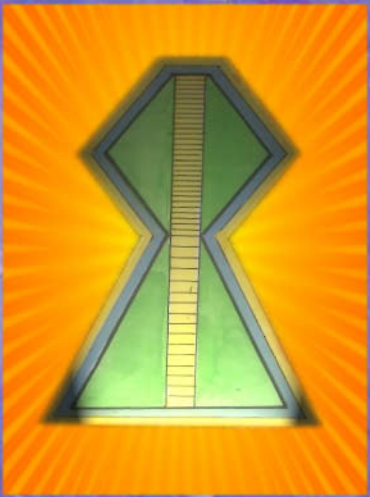

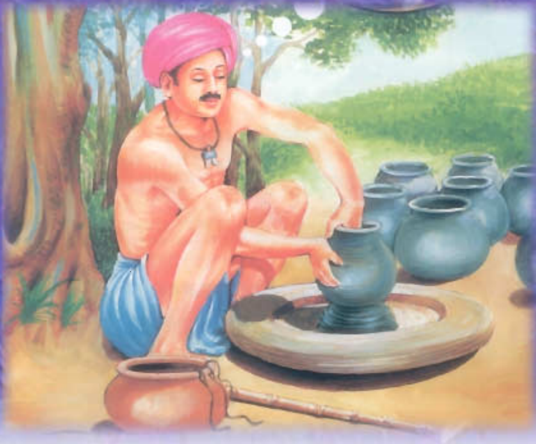

કાળ

પોતપોતાની અવસ્થારૂપે સ્વયં પરિણમતા જીવાદિક દ્રવ્યોને પરિણમન વખતે જે નિમિત્ત (ઉદાસીનપણે હાજર) હોય તેને કાળદ્રવ્ય કહે છે.

જેમકે કુંભારના ચાકને ફરવા ટાણે લોઢાનો ખીલો.

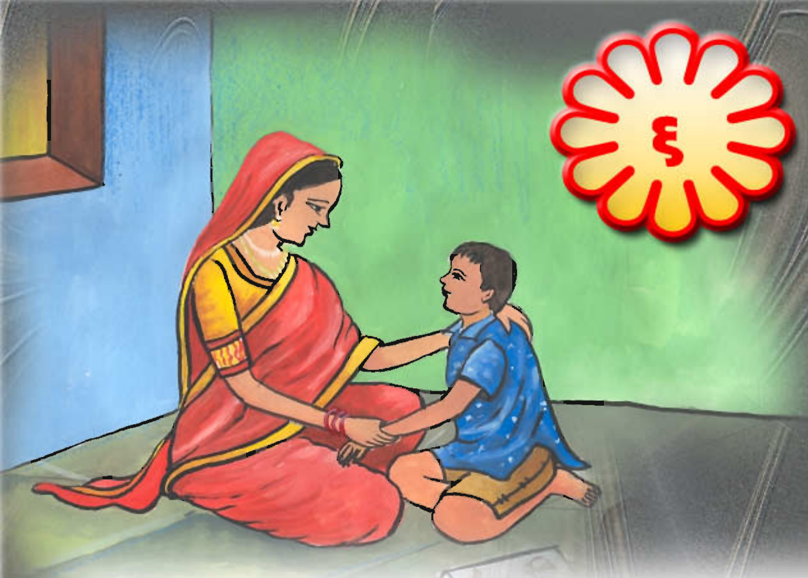

૬

ધર્મનગરી અલીગઢમાં પંચ કલ્યાણક મહોત્સવની તૈયારીઓ ચાલી રહી છે. વૃદ્ધ અને યુવાનોની સાથે સાથે બાળકોમાં પણ ઉત્સાહ છે. નાનો બાળક અનુભવ પોતાની માતા સાથે પંચ કલ્યાણક સંબંધી ચર્ચા કરી રહ્યો છે.

અનુભવ :– માતા ! પંચ કલ્યાણક એટલે શું ?

માતા :– બેટા ! તમે ચોવીસ તીર્થંકરોના નામ યાદ કર્યા હતા ને ? એ જ તીર્થંકર ભગવંતોના જીવનના એ પાંચ પ્રસંગો છે જે આપણને આત્મહિતનો સંદેશો આપે છે, તેને પંચ કલ્યાણક કહેવાય છે.

અનુભવ :– એ પાંચ પ્રંસગો કયા કયા છે ?

માતા :– ગર્ભ, જન્મ, તપ, જ્ઞાન અને મોક્ષ – આ પાંચ પ્રસંગો છે.

અનુભવ :– તપ, જ્ઞાન અને મોક્ષના પ્રસંગોને તો કલ્યાણક કહો તે વાત સમજાણી, પરંતુ માતા ગર્ભ અને જન્મ તો કલંક છે, એમ કહ્યું હતું તો તે કલ્યાણક કેવી રીતે હોઈ શકે ?

માતા :– વાહ બેટા ! આજે તેં તારું અનુભવ નામ સાર્થક કર્યું છે. એ વાત સાચી છે કે ગર્ભ અને જન્મ કલંક છે, પરંતુ એ વાત પણ સાચી છે કે જે ગર્ભ અને જન્મ થયા બાદ ફરીથી જન્મ-મરણ ન થાય તે ગર્ભ અને જન્મ પણ કલ્યાણક જ છે. ભગવાનના ફરીથી જન્મ-મરણ થતા નથી તેથી તેમના ગર્ભ અને જન્મના પ્રસંગ પણ કલ્યાણક જ છે.

અનુભવ :– માતા ! મને પંચ કલ્યાણક સંબંધી કંઈક વિશેષ કહે ને !

માતા :– સાંભળ બેટા !

ભગવાનના ૭ પંચકલ્યાણક

ગર્ભકલ્યાણક

ભગવાન માતાના ગર્ભમાં આવે
તે પહેલાં પંદર માસ સુધી રત્નોની
વર્ષા થાય છે. છપ્પન કુમારિકાઓ
અને અન્ય દેવીઓ માતાની સેવા કરે છે.
એક દિવસ રાત્રે માતાને સોળ સુંદર
સપના આવે છે.

૮

જન્મ કલ્યાણક

ભગવાનનો જન્મ થતાં બધા રાજાઓ માતા-પિતા પાસે ભેટ લઈને જન્મ-વધામણા આપવા માટે આવે છે.

સૌધર્મઇન્દ્ર કરોડો દેવી-દેવતાઓ સાથે
બાળકુંવરને જન્માભિષેક માટે
ઐરાવત હાથી ઉપર બેસાડીને
મેરુપર્વત ઉપર
લઈ જાય છે.

૧૦

ઇન્દ્ર તથા દેવો બાળકુંવરનો ૧૦૦૮
કળશથી અભિષેક કરે છે.

...અને બાળકુંવર મોટા થતાં તેમનો ધામધૂમથી
રાજ્યાભિષેક કરે છે.

૧૧

દીક્ષા કલ્યાણક

રાજસુખ ભોગવતાં સંસારથી વૈરાગ્ય આવતા, પ્રથમ મનુષ્ય અને પછી દેવતાગણ, તેમને પાલખીમાં બેસાડીને દીક્ષા અર્થે જંગલ તરફ પ્રયાણ કરે છે.

૧૨

દીક્ષા કલ્યાણક

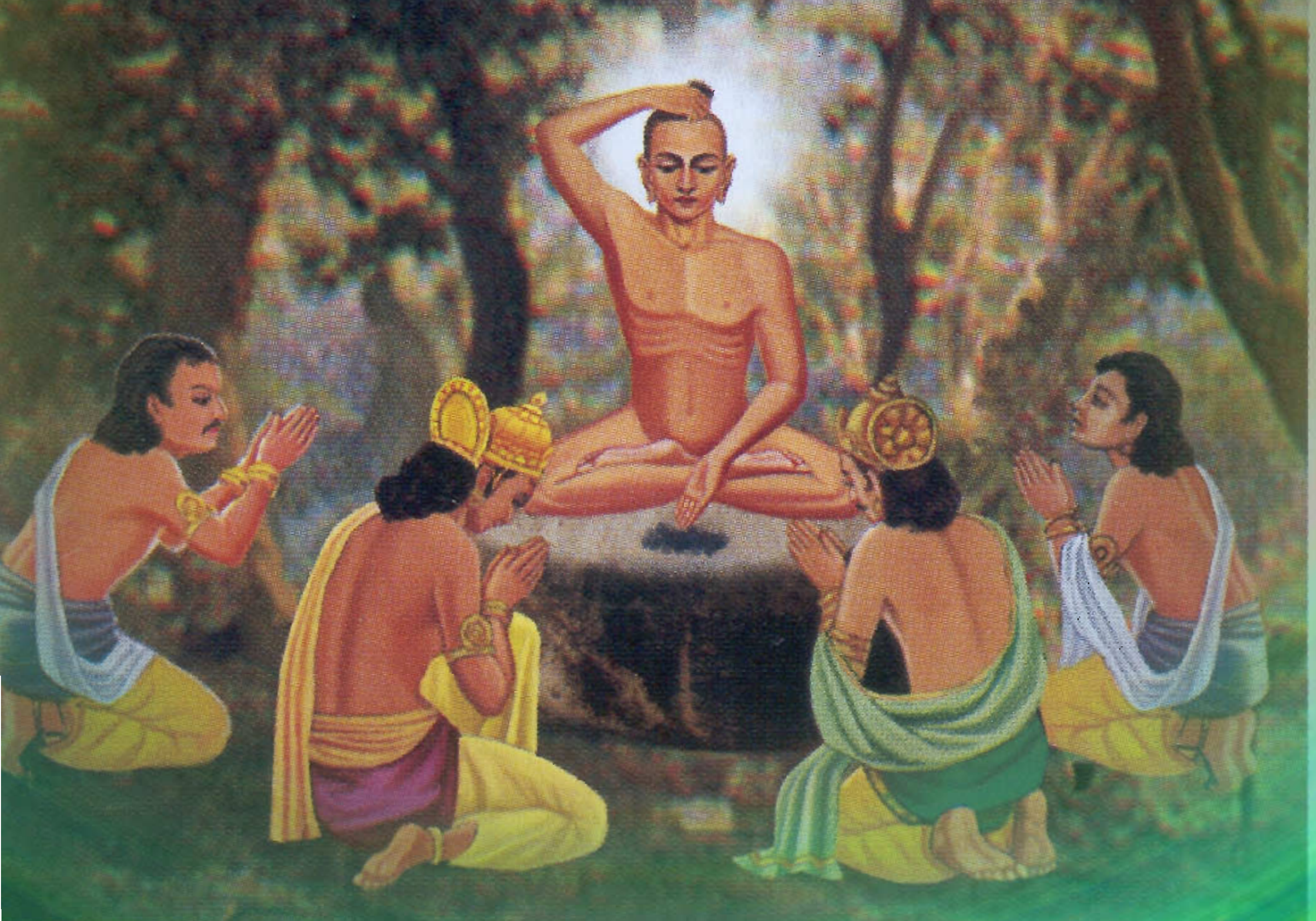

જંગલમાં વસ્ત્રાભૂષણ આદિ સમસ્ત બાહ્ય પરિગ્રહ
અને ક્રોધ-માન આદિ સમસ્ત અંતરંગ પરિગ્રહ છોડી,
નગ્ન દિગંબર દશા ધારણ કરી, સ્વયંના હાથે કેશલોંચ
કરી મુનિરાજ જંગલમાં આત્મધ્યાન કરે છે.

૧૩
કેવળજ્ઞાનકલ્યાણક
ભગવાનને કેવળજ્ઞાન પ્રગટ થતાં સૌધર્મઇન્દ્રની આજ્ઞાથી કુબેર સમવસરણ (ભગવાનની ધર્મસભા)ની રચના કરે છે.

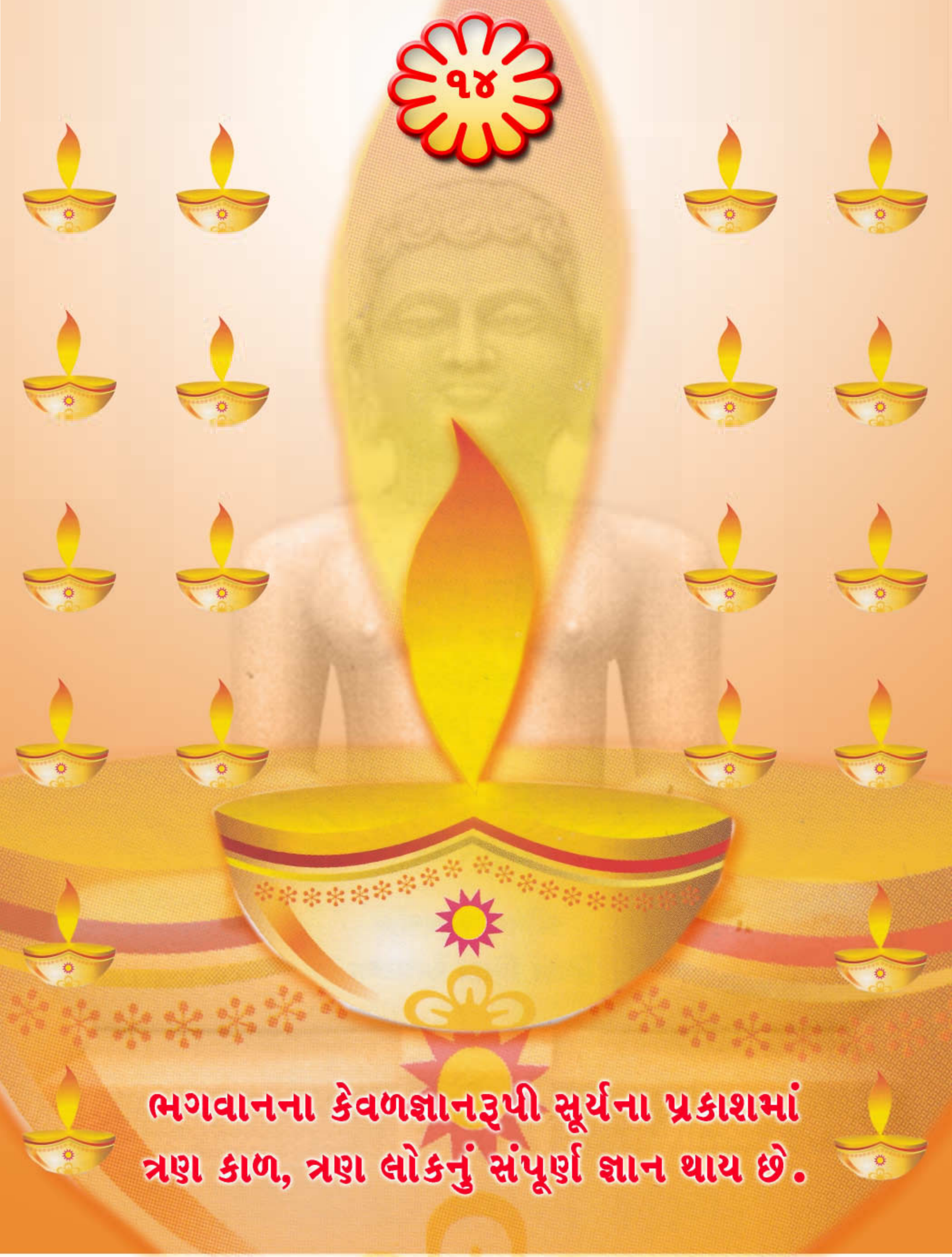
૧૪
ભગવાનના કેવળજ્ઞાનરૂપી સૂર્યના પ્રકાશમાં
ત્રણ કાળ, ત્રણ લોકનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન થાય છે.

૧૫

નિર્વાણકલ્યાણક

ભગવાન અંતિમ દેહનો ત્યાગ કરીને
સદાને માટે સિદ્ધશિલા ઉપર બિરાજમાન થાય છે.
દેવો આવીને નિર્વાણ કલ્યાણકની પૂજા કરે છે.

અનુભવ : માતા, તીર્થંકર ભગવાનના પાંચે કલ્યાણકને જાણીને ઘણો
આનંદ આવ્યો. માતા, હું પણ ભગવાન બનીશ.

૧૬

સિદ્ધ

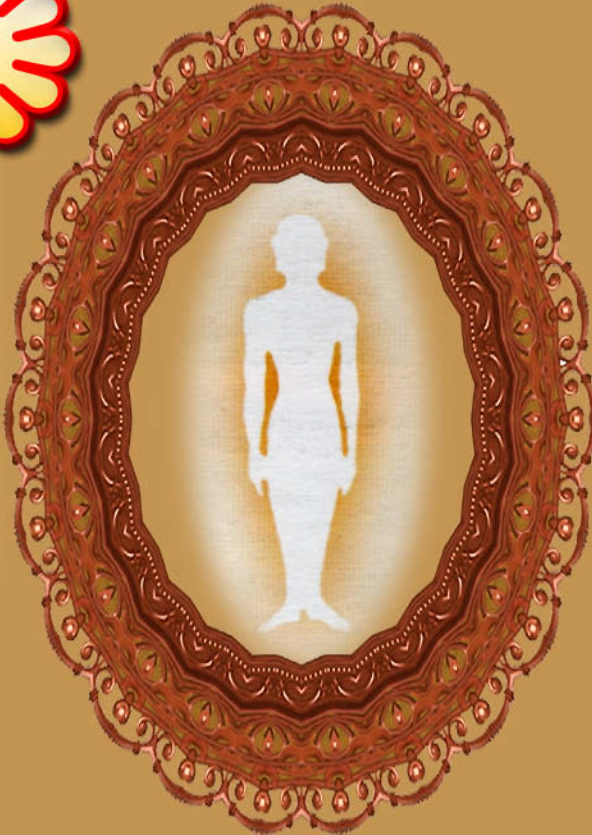

સિદ્ધ જીવ પૂર્ણ વીતરાગી અને પૂર્ણ જ્ઞાની હોય છે. તેઓ શરીરરહિત હોય છે. તેઓ પરિપૂર્ણ સુખી હોય છે. તેઓ સંસારમાં પાછા આવતા નથી. અમારે પણ સંસારદશાનો અભાવ કરીને સિદ્ધ થવું છે.

સિદ્ધ તથા સંસારી

સંસારી

અજ્ઞાની જીવો સંસારી છે. તેઓ સંસારમાં પરિભ્રમણ છે. તેઓ જન્મ-મરણ કરે છે અને દુઃખી થાય છે. સંસારી જીવ સ્વર્ગ, મનુષ્ય, તિર્યંચ (પશુ) તથા નરકગતિમાં રહે છે.

૧૭

તત્ત્વ

તત્ત્વ અર્થાત્ વસ્તુનો ભાવ. જે વસ્તુ જેવી છે, તેનો ભાવ જ તત્ત્વ છે. તત્ત્વ સાત હોય છે.

(૧) જીવતત્ત્વ

જીવ એટલે આત્મા. તે સદાય જાણનારો, પરથી જુદો અને ત્રિકાળ ટકનારો છે.

જીવતત્ત્વ આશ્રય કરવા યોગ્ય ઉપાદેય છે.

(૨) અજીવતત્ત્વ

જેમાં ચેતના અર્થાત્ જાણપણું નથી તે અજીવતત્ત્વ છે. પાંચ તત્ત્વ અજીવ છે. તેમાં ધર્મ, અધર્મ, આકાશ અને કાળદ્રવ્ય સ્પર્શાદિ રહિત અરૂપી છે અને પુદ્ગલદ્રવ્ય સ્પર્શ, રસ, ગંધ, વર્ણ સહિત રૂપી છે.

અજીવતત્ત્વ જાણવા યોગ્ય જ્ઞેય છે.

१८

(૩) આસ્રવતત્ત્વ

જીવમાં થવાવાળી શુભાશુભ ભાવરૂપ વિકારી અવસ્થા તે ભાવઆસ્રવ છે અને તે સમયે નવા કર્મયોગ્ય રજકણો (પુદ્‌ગલોનું) આવવું તે દ્રવ્ય-આસ્રવ છે.

આસ્રવતત્ત્વ છોડવા યોગ્ય અર્થાત્ હેય છે.

(૪) બંધતત્ત્વ

આત્માનું અજ્ઞાન, રાગ-દ્વેષ, પુણ્ય-પાપના ભાવમાં અટકી જવું તે ભાવબંધ છે અને તે સમયે કર્મયોગ્ય પુદ્‌ગલોનું આત્મા સાથે એક ક્ષેત્રમાં સ્વયં કર્મરૂપ બંધાવું તે દ્રવ્યબંધ છે. તેમાં જીવની અશુદ્ધ પર્યાય નિમિત્તમાત્ર છે.

બંધતત્ત્વ પણ છોડવા યોગ્ય અર્થાત્ હેય છે.

(૫) સંવરતત્ત્વ

આત્માના શુદ્ધભાવ દ્વારા પુણ્ય-પાપરૂપ વિકારી આસ્રવ ભાવનું રોકાવું તે ભાવસંવર છે અને તે જ વખતે નવીન કર્મોનું આવવું અટકી જવું તે દ્રવ્યસંવર છે.

સંવરતત્તવ પ્રગટ કરવા યોગ્ય ઉપાદેય છે.

(૬) નિર્જરાતત્ત્વ

નિજ આત્મસ્વભાવના અવલંબનના બળથી સ્વરૂપમાં સ્થિરતાની વૃદ્ધિ વડે અશુદ્ધ શુભાશુભ વિકારી અવસ્થાનો અંશે નાશ કરવો તે ભાવનિર્જરા અને તે જ સમયે ખરવા યોગ્ય જડ કર્મોનું અંશે ખરી જવું તે દ્રવ્ય-નિર્જરા છે.

નિર્જરાતત્ત્વ પ્રગટ કરવા યોગ્ય ઉપાદેય છે.

(૭) મોક્ષતત્ત્વ

સમસ્ત કર્મોના ક્ષયના કારણભૂત તથા નિશ્ચયરત્નત્રયસ્વરૂપ પરમ વિશુદ્ધ પરિણામો તે ભાવમોક્ષ છે અને પોતાની યોગ્યતાથી સ્વયં સ્વતઃ દ્રવ્યકર્મોનો આત્મપ્રદેશોથી અત્યંત અભાવ થવો તે દ્રવ્યમોક્ષ છે. જીવની પૂર્ણ શુદ્ધદશાને મોક્ષતત્ત્વ કહે છે.

મોક્ષતત્ત્વ પૂર્ણ પ્રગટ કરવા યોગ્ય પરમ ઉપાદેય તત્ત્વ છે.

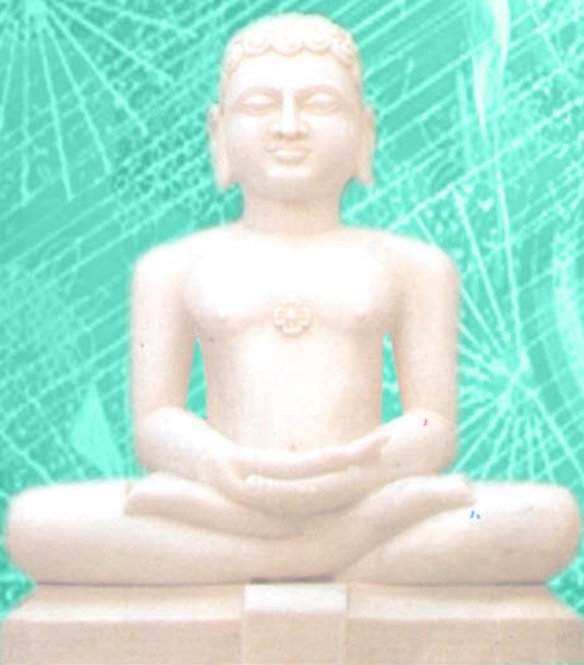

ગાળ્યા વગરનું પાણી પીવું નહિ.

રાત્રિ ભોજન કરવું નહિ.

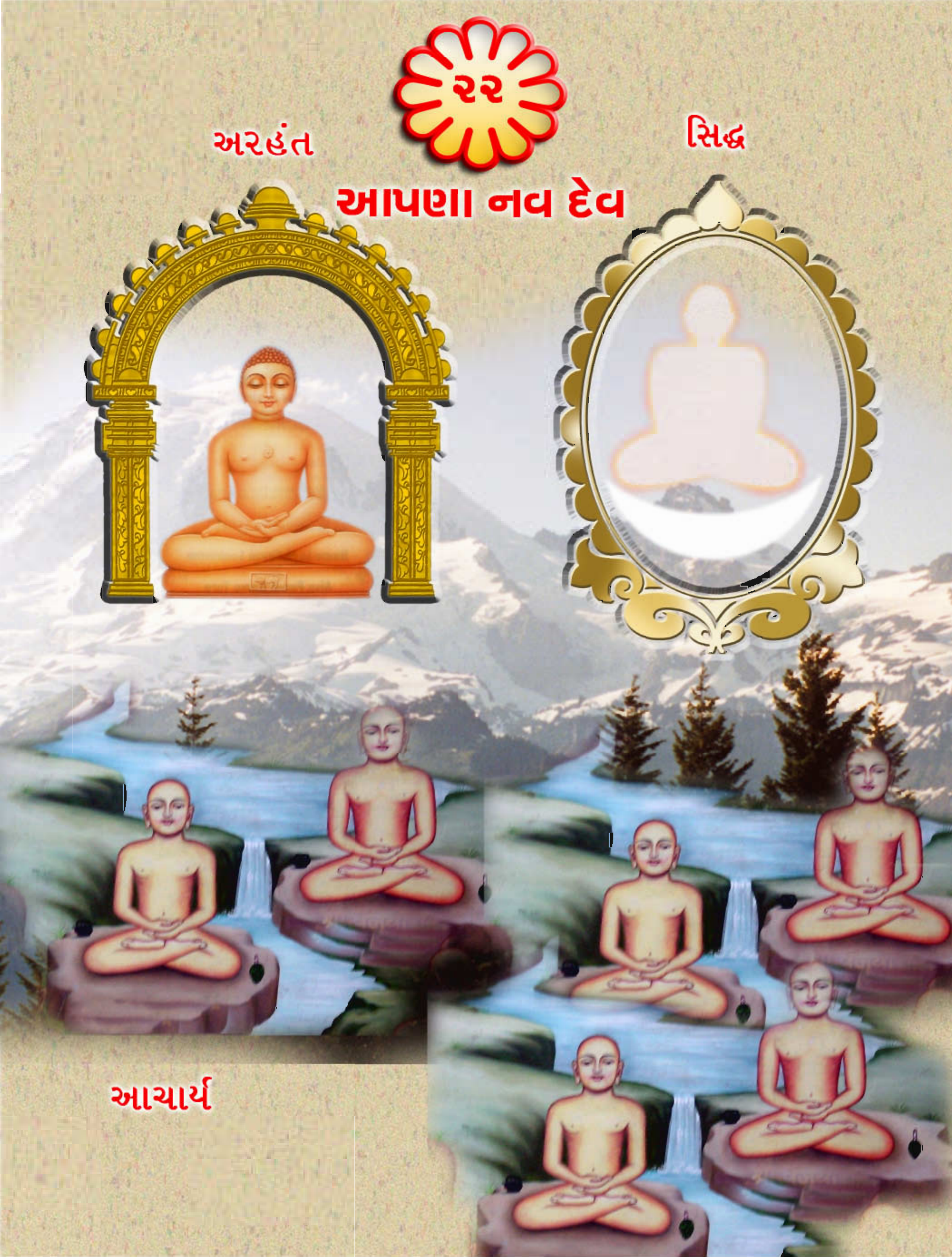
૨૨
અરહંત
સિદ્ધ
આપણા નવ દેવ
આચાર્ય

૨૩
સાધુ (મુનિરાજ)
ઉપાધ્યાય
જિનમંદિર

૨૪
જિન પ્રતિમા
જિનવાણી
જિન ધર્મ
जैनं जयतु शासनम्
अहिंसा परमो धर्मः

૨૫

પ્રાર્થના

અરહંત મારા દેવ છે, સાચા તે વીતરાગ છે,
આખા જગને જાણે છે, મુક્તિનો માર્ગ બતાવે છે.
અરહંત...

જ્યાં સમ્યગ્દર્શન - જ્ઞાન છે, ચારિત્ર વીતરાગ છે,
એવો મુક્તિ-માર્ગ છે, જે મારા પ્રભુ દર્શાવે છે.
અરહંત...

અરહંત તો શુદ્ધાત્મા છે, હું પણ તેમના જેવો છું,
આત્માને જાણીને, મારે અરહંત થાવું છે.
અરહંત...

२६

Very sweet very sweet, Jain dharam
I love I love Jain dharam
I shall go on Moksha marg
I shall take my Jain dharam
Very sweet...
Do not take any tension
always says my Jain dharam
Very sweet...
You can solve any problem
if you take our Jain Dharam
Very sweet...

જય જિનેન્દ્ર બોલિયે...

જય જિનેન્દ્ર, જય જિનેન્દ્ર, જય જિનેન્દ્ર બોલિયે,
જય જિનેન્દ્ર કી ધ્વનિ સે અપના મૌન ખોલિયે.
જય જિનેન્દ્ર...

જય જિનેન્દ્ર હી હમારા એકમાત્ર મંત્ર હો,
જય જિનેન્દ્ર બોલને કો, હર મનુજ સ્વતંત્ર હો,
જય જિનેન્દ્ર બોલકર, હૃદય કે દ્વાર ખોલિયે.
જય જિનેન્દ્ર...

હે જિનેન્દ્ર જ્ઞાન દો, મોક્ષ કા વરદાન દો,
કર રહે હૈં પ્રાર્થના, હમ પ્રાર્થના પર ધ્યાન દો,
જાગ જાગ જાગ ચેતન, બહુત કાલ સો લિયે.
જય જિનેન્દ્ર...

રાગ છોડ ધર્મ જોડ, યહ જિનેન્દ્ર દેશના,
અષ્ટ કર્મ કો મરોડ, યહ જિનેન્દ્ર દેશના,
જય જિનેન્દ્ર બોલકર, ખુદ જિનેન્દ્ર હો લિયે.
જય જિનેન્દ્ર...

२८

मारुं धाम

शुद्धातम है मेरा नाम,
मात्र जानना मेरा काम.
मुक्तिपुरी है मेरा धाम,
मिलता जहां पूर्ण विश्राम.
जहां भूख का नाम नहीं है,
जहां प्यास का काम नहीं है.
खांसी और जुखाम नहीं है,
आधि व्याधि का नाम नहीं है.
सत् शिव सुंदर मेरा धाम,
शुद्धातम है मेरा नाम. १.
स्व-पर भेदविज्ञान करेंगे,
निज आतम का ध्यान करेंगे.
राग-द्वेष का त्याग करेंगे,
चिदानंद रस-पान करेंगे.
सब सुख-दाता मेरा धाम,
शुद्धातम है मेरा नाम. २.